

Μελέτη αναστήλωσης του αρχαίου θεάτρου στη Σπάρτη χορήγησε το Ίδρυμα "Σταύρος Νιάρχος"



Το ανάλημμα της δυτικής παρόδου.



Η σκηνοθήκη εξυπηρετούσε τη λειτουργία ξύλινης κινητής σκηνής η οποία μετακινούνταν με ρόδες κατά μήκος τριπλού λίθινου διαδρόμου.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ:

Γουλιέλμος Ορεστίδης, αρχιτέκτων μηχ.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ:

Μανώλης Κορρές, καθηγητής Ε.Μ.Π.

ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΩΝ:

Κατερίνα Στεφανοπούλου

ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ:

Δημήτρης Ορεστίδης, τοπογράφος μηχ.

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΠΟΓΡΑΦΟΙ:

Παναγιώτης Τοκμακίδης, Κώστας Νάσκου, Μαρία Τασσοπούλου

ΣΤΑΤΙΚΗ ΠΡΟΜΕΛΕΤΗ:

Αντιγόνη Βρούβα, πολιτικός μηχ.

ΠΡΟΜΕΛΕΤΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ:

Άννα Ροδίτη, Χαίδω Κίκερα, συντηρήτριες αρχαιοτήτων

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ:

Κωνσταντίνος Φράγκου, αρχαιολόγος

ΑΝΑΘΕΣΗ: Διάζωμα

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ:

Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος

ΕΠΟΠΤΕΙΑ:

Υ.Π.ΑΙ.Θ.Π.Α. - Γεν. Γραμ. Πολιτισμού, Ε' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, Γενική Διεύθυνση Αναστήλωσης, Μουσείων και Τεχνικών Έργων, Γενική Διεύθυνση Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων

Η μελέτη εκπονήθηκε από τον Ιούλιο του 2012 έως τον Ιούλιο του 2013 από διεπιστημονική ομάδα που περιλάμβανε αρχιτέκτονες, τοπογράφους, αρχαιολόγο, πολιτικό μηχανικό και συντηρητές αρχαιοτήτων. Το θέατρο βρίσκεται 1 χλμ. βόρεια από το κέντρο της σύγχρονης πόλης και καταλαμβάνει τη νότια κλιτύ του λόφου της αρχαίας ακρόπολης. Η κατασκευή του τοποθετείται στην πρώτη ρωμαϊκή εποχή, πιθανότατα στο 30-20 π.Χ., και ξεχωρίζει για το μέγεθός του, καθώς και για την ποιότητα και την πολυτέλεια της κατασκευής του, που αντανακλάται στη χρήση εγχώριου λευκού μαρμάρου. Με διάμετρο κοίλου 141 m, ήταν ίσως το μεγαλύτερο θέατρο στον ελλαδικό χώρο και συγκρίνεται με αυτό της Δωδώνης διαμέτρου 136 m και της Μεγαλόπολης διαμέτρου 131 m. Υπολογίζεται ότι ήταν σχεδια-



Οι χαράξεις της ορχήστρας και του ανοικτού αγωγού επεκτείνονται ομόκεντρα διαμορφώνοντας την κάτοψη του κοίλου.



Τα εδώλια ήταν στο σύνολό τους μαρμάρινα, μονολιθικά εδρασμένα σε επιμελημένη υπόβαση από πώρινους λίθους.

σμένο για να υποδέχεται περίπου 17.000 θεατές, χωρητικότητα που μπορεί να συγκριθεί με εκείνη του Διονυσιακού θεάτρου και υπερβαίνει κατά πολύ εκείνη του θεάτρου της Επιδαύρου. Οι χαράξεις της ορχήστρας και του ανοικτού αγωγού επεκτείνονται ομόκεντρα, διαμορφώνοντας την κάτοψη του κοίλου. Διέθετε δέκα κλίμακες και εννέα κερκίδες στο κυρίως θέατρο και δεκαεπτά κλίμακες με δεκαέξι κερκίδες στο επιθέατρο, ενώ όπως τεκμηριώθηκε από την παρούσα μελέτη, διέθετε και δεύτερο διάζωμα και επιθέατρο. Τα εδώλια ήταν στο σύνολό τους μαρμάρινα μονολιθικά, εδρασμένα σε επιμελημένη υπόβαση από πωρόλιθους. Η ορχήστρα είχε σχήμα πετάλου αποτελούμενο από ένα ημικύκλιο ακτίνας 12,76 m και προεκτάσεις και ήταν στρωμένη με μεγάλο μεγέ-

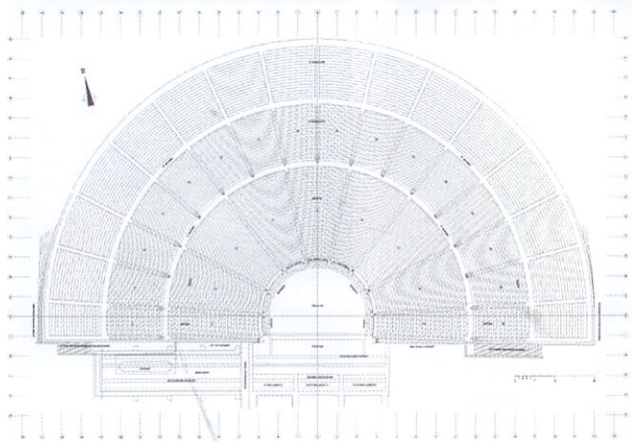
θους ορθογώνιες πλάκες λευκού και έγχρωμου μαρμάρου. Η ορχήστρα οριοθετείται περιμετρικά από αγωγό απορροής ομβρίων, τον εύριπο, κατασκευασμένο από μαρμάρινες λιθόπλινθους που φέρουν επιγραφές. Το κεντρικό τμήμα του κοίλου σκουμπά στο λόφο, αλλά για τη διαμόρφωση των δυο ακριανών περύγων έχουν κατασκευαστεί τεράστιοι αναλημματικοί τοίχοι πάχους έως και 5,5 m, οι οποίοι αποτελούν σπουδαίο τεχνικό επίτευγμα. Τα πλευρικά αναλήμματα και τα αναλήμματα των παρόδων ήταν κατασκευασμένα από μεγάλους πωρόλιθους εμπλεκόμενους άριστα μεταξύ τους, ενώ η πρόσοψη των αναλημμάτων των παρόδων ήταν κατασκευασμένη από μαρμάρινες λιθόπλινθους. Η ανατολική πάροδος αποτελούσε την κύρια πρόσβαση στο θέατρο.



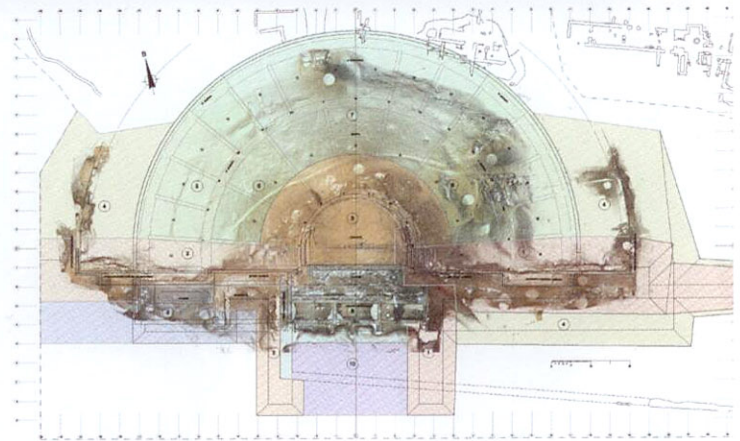
Υπάρχουσα κατάσταση.



Φωτορεαλιστική απεικόνιση - πρόταση αποκατάστασης.



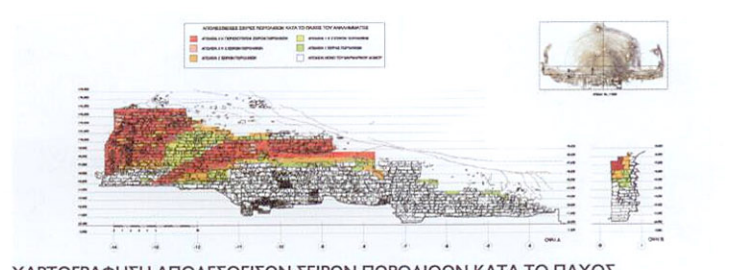
ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ - ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΟΨΗ



ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ - ΧΩΡΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ - ΑΛΛΗΛΟΥΧΙΑ ΕΠΕΜΒΑΣΕΩΝ



ΦΩΤΟΡΕΑΛΙΣΤΙΚΗ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΟΨΗΣ ΑΝΑΛΗΜΜΑΤΟΣ



ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗ ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΩΝ ΣΕΙΡΩΝ ΠΩΡΟΛΙΘΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΠΑΧΟΣ ΤΟΥ ΑΝΑΛΗΜΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΟΔΟΥ

Το ανάλημμα της ανατολικής παρόδου έχει μήκος 55 m και η μαρμάρινη πρόσοψη του, στην οποία καταγράφονται κατάλογοι Σπαρτιατών κρατικών αξιωματούχων, αποτελεί ένα σπάνιο στην Ελλάδα ενεπίγραφο μνημείο.

Κυρίαρχο στοιχείο της δυτικής παρόδου ήταν η σκηνοθήκη, η οποία εξυπηρετούσε τη λειτουργία ξύλινης κινητής σκηνής, που μετακινούνταν με ρόδες κατά μήκος τριπλού λίθινου διαδρόμου. Στο τέλος του Ιου μ.Χ. αιώνα, το θέατρο απέκτησε σταθερή μνημειώδη διώροφη μαρμάρινη ρωμαϊκή σκηνή κορινθιακού ρυθμού, δώρο του αυτοκράτορα Βεσπασιανού.

Η μελέτη αποκατάστασης του αρχαίου θεάτρου Σπάρτης περιλαμβάνει την αρχιτεκτονική αποτύπωση, τη λοιπή τεκμηρίωση και τη διατύπωση προτάσεων για την αποκατάστασή

του. Πραγματοποιήθηκαν επίσης τοπογραφική αποτύπωση με τις πλέον σύγχρονες μεθόδους, ιστορική - αρχαιολογική τεκμηρίωση και συμπλήρωση της βιβλιογραφίας, πρόταση αναπαράστασης, καθώς και τεκμηρίωση της παθολογίας του μνημείου.

Από την τεκμηρίωση του μνημείου έγινε φανερό ότι πρόκειται για εξαιρετικά σωζόμενο δείγμα του είδους του, ιδιαίτερου αρχαιολογικού, αρχιτεκτονικού και καλλιτεχνικού ενδιαφέροντος. Οι προτάσεις αποκατάστασης του θεάτρου αφορούν αρχικά στις γενικές κατευθύνσεις, στους όρους και στις προδιαγραφές για τις επεμβάσεις, στην ιεράρχηση των στόχων και στη χωρική και χρονική αλληλουχία των επί μέρους εργασιών για το σύνολο του μνημείου. Εν συνέχεια η μελέτη επικεντρώνεται στην αποκατάσταση, συντήρηση α-

ναστήλωση και ανάδειξη των βασικότερων στοιχείων του κοίλου και συγκεκριμένα των πλευρικών αναλημματικών τοίχων, των αναλημματικών τοίχων των παρόδων και των κάτω σειρών εδωλίων και βαθμίδων, της προεδρίας και του ανοικτού αγωγού, ενώ εκπονήθηκε μελέτη αποστράγγισης για το σύνολο του μνημείου.

Οι προτάσεις αφορούν κυρίως σε ανατάξεις και ανατοποθετήσεις λίθων, συγκολλήσεις, σφραγίσεις ρωγμών και συμπληρώσεις, καθώς και σε επεμβάσεις ανάδειξης και προαγωγής της λειτουργικότητάς του και απόδοσής του στο κοινό. Τα παραπάνω διατυπώθηκαν σε επίπεδο οριστικής μελέτης, ενώ εκπονήθηκαν όλα τα αναγκαία σχέδια λεπτομερειών για την εφαρμογή τους.

Η προσθήκη του νέου υλικού στους αναλημματικούς τοίχους των παρόδων, γίνεται με διαφοροποίηση του

μαρμάρου από τον πωρόλιθο και του γενικού βάθους των νέων σειρών σε σχέση με το πάχος του τοίχου. Οι νέοι λίθοι, αντίστοιχων μεγεθών με τους αυθεντικούς, ενσωματώνονται στην κατασκευή, ακολουθώντας σε μέγιστο βαθμό το αυθεντικό δομικό σύστημα.

Στις κατώτερες σειρές εδωλίων και βαθμίδων, την προεδρία, τον ανοικτό αγωγό και την ορχήστρα, η μορφολογική και λειτουργική αποκατάσταση επιτυγχάνεται με μικρές ή μεγαλύτερες έκτασης συμπληρώσεις με χρήση κυρίως νέου υλικού, τόσο εδωλίων, όσο και βαθμίδων. Μετά την ολοκλήρωση αυτής της πρώτης φάσης αποκατάστασης του κοίλου, το θέατρο θα μπορεί να υποδεχθεί 700 περίπου θεατές, ενώ με τη μελλοντική ολοκλήρωση των εργασιών στο μέσο και ανώτερο κοίλο, περισσότερα από 2.000 άτομα.